

Nr 179.

Av herr **Kinmanson**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal.

Frågan om pensionering av den inom statsförvaltningen anställda icke-ordinarie personalen har vid upprepade tillfällen varit föremål för statsmakternas överläggningar och prövning. Sålunda har riksdagen vid flera tillfällen haft att pröva såväl av Kungl. Maj:t som motionsvis gjorda framställningar dels angående beredande av pension åt enskilda statsanställda icke-ordinarie tjänstemän samt arbetare och därmed jämförliga arbetstagare, dels ock angående pensionering av hela grupper dylika statsanställda. I sistnämnda hänseende tillåter jag mig här allenast erinra om hurusom Kungl. Maj:t i proposition till 1913 års riksdag (nr 228) framlade förslag angående pensionering av viss icke-ordinarie personal vid statens järnvägar, innefattande, bland annat, beredande av pension åt verkstads- och förrådsarbetare vid ifrågavarande statens verk. Förslaget vann emellertid då icke riksdagens bifall. Vid 1917 års riksdag förelåg framställning från Kungl. Maj:t i fråga om beredande av pension åt viss extra personal vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilken framställning av riksdagen godkändes och föranledde inrättande av de vid dessa verk nu befintliga pensionskassor för pensionering av icke-ordinarie personal. Härigenom blevo stora grupper av de vid kommunikationsverken anställda extra tjänstemän och arbetare — av de sistnämnda stadigvarande verkstads- och förrådsarbetare vid statens järnvägar och verkstads-, förråds- och linjearbetare vid telegrafverket samt drifts- och underhållsarbetare vid statens vattenfallsverk inbegripna i pensioneringen. Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition (nr 233) har 1918 års riksdag jämväl medgivit viss pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 4 saml. 56 häft. (Nr 179.)

Emellertid har frågan om pensionering av annan statsanställd icke-ordinarie personal än den vid kommunikationsverken sysselsatta jämväl varit föremål för Kungl. Maj:ts behandling, ehuru förslag i ämnet hittills icke förelagts riksdagen till prövning. Jag syftar härmed i främsta rummet på den vid mynt- och justeringsverket anställda icke-ordinarie personalen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 november 1913 hemställde vissa vid mynt- och justeringsverket anställda arbetare å samtliga dessa befattningshavares vägnar, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande frågan om ett ordnat pensionsförhållande för myntverkets arbetare. Sedan Kungl. Maj:t anbefallt mynt- och justeringsverket att häröver avgiva utlåtande, hemställde ämbetsverket, med bifogande till utlåtandet av ett inom verket utarbetat förslag till pensionslag för viss av mynt- och justeringsverket anställd personal, att Kungl. Maj:t måtte taga frågan om ett ordnat pensionsväsende för myntverkets biträden och arbetare i övervägande.

Jag tillåter mig i detta sammanhang jämväl erinra, dels därom att den på sin tid tillsatta kommittén för avgivande av förslag till lönereglering vid mynt- och kontrollverken i sitt den 30 december 1875 avlätna betänkande fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å önskvärdheten därav att någon åtgärd vidtoges, varigenom arbetarna hos myntverket erhöles utsikt att efter långvarig och trogen tjänst komma i åtnjutande av något årligt understöd, dels ock därom att riksdagen vid skilda tillfällen efter av Kungl. Maj:t gjorda framställningar beviljat vid mynttillverkningen anställda icke-ordinarie befattningshavare årliga pensionsunderstöd efter avskedstagandet. Jag får i detta hänseende hänvisa till Kungl. Maj:ts propositioner nr 58: 1911, 56, 196: 1916, 162: 1917 samt riksdagens skrivelser nr 231: 1911, 53, 147: 1916, 139: 1917.

Det sålunda till liv väckta spörsmålet om pensionering av nyssnämnda personalgrupp har sedermera i annat sammanhang föranlett beslut från Kungl. Maj:ts sida om verkställande av utredning i ämnet. Genom Kungl. Maj:ts brev den 11 juni 1920 erhöil kommunikationsverkens lönekommitté i uppdrag att i enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag angivna grunder verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om, bland annat, pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal. Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anförde chefen för dåvarande civildepartementet, bland annat, följande.

»De inom sjöförsvarsdepartementet tillkallade sakkunniga angående daglönares vid marinen anställande, avlöning och pensionering m. m. hava den 8 mars 1920 avgivit betänkande, innefattande bland annat förslag angående pensionering av arbetare vid marinen. Då berörda förslag vilar på i huvudsak samma grunder, som fastställts i ovan omförmälda pensions-

reglementen för de tre kommunikationsverkens icke-ordinarie personal, torde förslaget i fråga böra överlämnas till kommunikationsverkens lönekommitté för att göras till föremål för ytterligare bearbetning i samband med utförandet av det för kommittén nyss ifrågasatta uppdraget. Härvid bör jämväl beaktas en i ämnet till chefen för sjöförsvarsdepartementet av O. Jönsson för marinens arbetare m. fl. gjord framställning av den 21 augusti 1919.

Jämväl beträffande vissa andra grupper av icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst synas skäl tala för deras likställande i nu förevarande avseende med kommunikationsverkens extra personal. Härutinnan må särskilt erinras om viss extra personal vid armén, såsom personalen vid arméns fabriker och verkstäder, samt extra personalen vid mynt- och justeringsverket. Det torde böra ankomma på kommittén att verkställa utredning beträffande pensionering av jämväl dessa och andra tilläventyrs därmed jämförliga personalgrupper samt att avgiva de förslag, som av utredningen må föranledas.»

Emellertid föranledde ett sedermera av Kungl. Maj:t den 29 juni 1921 meddelat beslut rörande tillsättande av särskilda pensionskommitterade viss begränsning i det kommunikationsverkens lönekommitté sålunda givna uppdraget. Såsom framgår av statsrådsprotokollet över finansärenden för sistnämnda dag, framhöll nämligen vederbörande departementschef, att det kunde ifrågasättas, huruvida icke ifrågavarande kommitterade jämväl borde omhändertaga vissa till kommunikationsverkens lönekommitté överlämnade pensionsärenden, bland dessa det genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 juni 1920 till sagda kommitté hänskjutna spörsmålet om pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal. Det syntes dock departementschefen lämpligt, att kommunikationsverkens lönekommitté även i fortsättningen finge behandla dessa frågor, i vad de avsåge personal vid kommunikationsverken. Alltså hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte — med återkallande, såvitt anginge annan personal än sådan vid kommunikationsverken, av, bland annat, det kommunikationsverkens lönekommitté den 11 juni givna uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal — uppdraga åt särskilda kommitterade att, i enlighet med vad sålunda anförts, verkställa utredning och avgiva förslag beträffande vissa till pensionsväsendet hörande frågor. I följd av Kungl. Maj:ts bifall till denna hemställan har kommunikationsverkens lönekommittés utredningsarbete i pensionsfrågan sålunda kommit att avse endast den vid kommunikationsverken anställda icke-ordinarie personalen. Nämnda kommitté avgav den 6 november 1922 betänkande jämte förslag angående pensionering av icke-

ordinarie personal vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Emellertid har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 november 1922 förordnat, att de 1921 års pensionskommitté åliggande arbeten och utredningar skola, i vad de avse, bland annat, frågan om den statsanställda icke-ordinarie personalens pensionering, från och med den 1 mars 1923 vila och därefter icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande upptagas.

Såsom av ovanstående framgår, har frågan om pensionering av den vid mynt- och justeringsverket anställda icke-ordinarie personalen sedan lång tid tillbaka varit föremål för uppmärksamhet, ehuru något definitivt förslag i ämnet ännu icke förelagts riksdagen till prövning. Som bekant innehar den vid mynt- och justeringsverket anställda arbetarpersonalen en i jämförelse med övriga inom statsförvaltningen anställda arbetare genom sin särskilda yrkesutbildning en synnerligen stadigvarande anställning — flertalet arbetare äro att anse såsom gamla trotjänare i statens tjänst.

Med hänsyn härtill och i betraktande av att vissa andra med dessa befattningshavare jämförliga statsanställda redan fått sin pensionsfråga löst, synes det mig icke vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att myntverkets icke-ordinarie befattningshavare på grund av ovannämnda Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1922 skola se sig — måhända för många år framåt — avstängda från den förmån, som redan tillerkänts dem likställd personal och av vilken de gjort sig väl förtjänta.

Genom nyssnämnda beslut har pensioneringen jämnväl för vissa andra grupper av statsanställd icke-ordinarie personal blivit ställd på framtiden. Jag tänker i detta hänseende på daglönare vid marinen, arbetare vid arméns verkstäder och fabriker m. fl., vilkas pensionsfråga ävenledes blivit hänskjuten till 1921 års pensionskommitté. Jämnväl dessa statsanställda se med besvikelse sin pensionsfråga fördröjd.

Möjligen skulle utredningen i nu förevarande hänseenden böra fortfarande åligga 1921 års pensionskommitté. Då emellertid, enligt vad jag erfarit, denna kommitté redan har sig förelagd ett helt komplex av pensionsväsendet berörande spörsmål, vilka i främsta rummet beröra andra befattningshavare än de nu ifrågavarande, och då nu helt nyligen kommunikationsverkens lönekommitté, åt vilken uppdraget angående arbetarpensioneringen ursprungligen varit anförtrott, framlagt betänkande med förslag angående pensionering av motsvarande befattningshavare vid kommunikationsverken, synes det mig ur alla synpunkter ändamålsenligast, att denna kommitté — möjligen med reducerat antal ledamöter — åter erhöile uppdraget att verkställa den av Kungl. Maj:t sålunda förut beslutade utredningen.

På grund av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att den av Kungl. Maj:t åt kommunikationsverkens lönekommitté den 11 juni 1920 anförtrödda utredningen angående pensionering av viss statsanställd icke-ordinarie personal måtte — i vad den avser annan personal än den vid kommunikationsverken anställda — med återtagande av vad Kungl. Maj:t den 30 november 1922 i detta hänseende beslutat omedelbart igångsättas.

Stockholm den 26 januari 1923.

H. Kinmanson.